

Є. І. Гринько, М. Ю. Троян
*Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка*

ОПОДАТКУВАННЯ В ТУРИЗМІ

В роботі розглянуто особливості системи оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності в галузі туризму. Проаналізовано загальну та спрощену систему оподаткування. Наведені переваги спрощеної системи оподаткування для суб'єктів туристичного бізнесу. Запропоновано найбільш прийнятний варіант системи оподаткування для фізичних осіб підприємців працюючих в сфері туризму.

Ключові слова: *податки; туристична діяльність; туристичний оператор; туристичний агент; туристичний продукт.*

The article considers the peculiarities of the system of taxation of business entities in the field of tourism. The general and simplified taxation system is analyzed. The advantages of a simplified taxation system for tourism businesses are presented. The most acceptable variant of the taxation system for natural persons-entrepreneurs working in the field of tourism is offered.

Keywords: taxes; tourist activity; tourist operator; travel agent; tourist product.

Постанова проблеми. Туризм є важливим джерелом податкового доходу для держав усього світу, удосконалення податкової системи в туризмі є засобом стимулювання розвитку економіки регіону. Розвиток туристичної індустрії впливає і на суміжні з туризмом галузі економіки, а отже і на податкові надходження від підприємств цих галузей. Дохід, отриманий від оподаткування туризму, може використовуватися на забезпечення суспільних благ, таких як поліпшення умов комунального обслуговування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Правовим регулюванням туристичної діяльності присвячені роботи О. Олешко, Г. Борисенко. Розвиток податкової системи та її вплив на туристичну діяльність досліджувався в роботах П. Мельника, Г. Старостенко. Аналізом та оцінкою рівня податкової системи займаються вітчизняні вчені. В. Вітлинський, Ю. Іванов. У роботах С. Лондаря, І. Чугунова досліджувалася динаміка податкового навантаження на економіку України за допомогою кривої Лаффера. Проблемам ухилення від сплати податків та його наслідкам також присвячено багато робіт, зокрема монографія В. Вишневського та А. Веткіна.

Мета роботи. Головною метою цієї роботи є визначення прийнятної системи оподаткування суб'єктів туристичної діяльності та нарахування податку на додану вартість.

Виклад основного матеріалу. Туризм є важливим джерелом податкового доходу для держав усього світу.

Оподаткування туризму має необхідний вплив на загальний добробут країни, тому він здається порятунком для урядів, які зіштовхуються з бюджетними обмеженнями і дефіцитом. Міжнародний туризм виступає як головне джерело надходжень іноземної валюти. Дохід, отриманий від оподаткування туризму, може використовуватися на забезпечення суспільних благ, таких як поліпшення умов комунального обслуговування. З іншого боку, податки на туризм дуже необхідні, тому підприємства туристичної діяльності, міжнародні організації і споживачі туристичних послуг наполягають на скороченні кількості податків у туризмі і зменшенні ставок оподаткування. Об'єктом оподаткування на прибуток є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом збільшення або зменшення фінального результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінальній звітності підприємства відповідно до національних положень бухгалтерського обліку(ПБО) або міжнародні стандарти фінансової звітності(МСФЗ), які виникають згідно з положеннями Податкового кодексу. Для платників податку, у яких річний дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку за останній річний податковий(звітний) період, не перевищує 20 млн грн, об'єкт оподаткування може визначатися без коригування фінального результату до оподаткування на усі різниці (крім від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років), визначені згідно з положеннями розділу III цього Кодексу [1].

Особливий порядок оподаткування податку на додану вартість (ПДВ) туристської діяльності згідно зі ст.207 Податкового кодексу обумовлено специфікою формування туристичного продукту ,причому переважна більшість цих осіб не може бути платниками ПДВ. Згідно з п. 207.1 цієї

статті турпродукт з метою оподаткування ПДВ розглядається як єдина послуга. Щодо внутрішнього, в'їзного та виїзного туризму базою оподаткування туроператора є винагорода її визначають як різницю між вартістю поставленого тур продукту і сумою витрат, понесених туроператором в наслідок створення туристської послуги. Сумою витрат на створення тур продукту є оборот за Кт рахунку 23. При цьому слід звернути увагу , що зарплату персоналу туроператора зайнятого формуванням туру (Дк 23 Кт 661,651) не включають до вартості витрат на створення тур послуги , тобто не виключають з бази оподаткування податку на додану вартість (ПДВ). До цих витрат , як правило , включають тільки придбані товари, послуги інших суб'єктів туристської діяльності у зв'язку з формуванням тур послуги з ПДВ. Для визначення винагороди туроператора при розрахунках з нерезидентами (отриманні інвалютної виручки від туристів та придбанні тур послуг у нерезидентів) доцільно застосовувати курс за правилами бухгалтерського обліку. Туроператор як юридична особа може обирати загальну систему або третю групу спрощеної системи оподаткування. У разі обрання спрощеної системи оподаткування ставка єдиного податку – 3 % доходу для платників податку на додану вартість(ПДВ) та 5 % доходу для не платників податку на додану вартість(ПДВ) (п.293.3 ст.293 податкового кодексу). При цьому обсяг доходу протягом календарного року не повинен перевищувати 5 млн грн. тур операторам на загальній системі оподаткування , які не є платниками ПДВ потрібно враховувати ще те , що при досягненні загального обсягу оподатковуваних операцій з постачання товарів , послуг , поставлених протягом останніх 12 календарних місяців , 1 млн грн (без урахування ПДВ). Вони зобов'язані зареєструватися платниками ПДВ(п. 181.1 ст. 181 податкового кодексу). Водночас тур оператор , який не досяг

цього обсягу, має право добровільно зареєструватися платником ПДВ[2]. Для тур агентів – юридичних осіб можливі ті самі варіанти обрання системи оподаткування, що і для тур операторів. Тур агенти мають право обирати загальну систему або спрощену систему оподаткування. Уразі обирання тур агентом – ФОП загальної системи оподаткування необхідно сплачувати податок на доходи за ставкою 18% із суми чистого оподаткованого доходу, тобто різниці між загальним оподатковуваним доходом (виручкою у грошовій та не грошовій форі) і документально підтвердженими витратами, пов'язаними з господарською діяльністю (п. 177.2 ст. 177 податкового кодексу). Для працівників ПДВ не включаються до витрат і доходу суми ПДВ, що входять до ціни придбаних або проданих товарів (п.177.3 з цієї статті)[3]. За словами Любіцевої О.О. зазначається що туристичні послуги поділяються на основні (послуги розміщення, харчування, транспортне та екскурсійне обслуговування), та додаткові (побутові, торгівельні, комунікативні, інформаційні, спортивно-оздоровчі, культурні) та супутні (виробництво та реалізація сувенірів і туристичного спорядження, тощо) Проте в методиці розрахунку обсягів туристичної діяльності зазначено, що туристичні послуги поділяються на характерні та супутні. Характерні туристичні послуги та товари це послуги та товари, призначені для задоволення потреб споживачів, надання та виробництво яких суттєво скоротиться без їх реалізації туристам. Вказані послуги входять до вартості туристичного продукту і вираховуються під час визначення бази оподаткування податку на додану вартість (ПДВ) у туроператора. І не має значення, на яких умовах туроператор їх отримує від своїх постачальників – за прямими договорами чи агентськими.

Якщо послуги отримано від нерезидента й оплачуються в іноземній валюті, їх вартість визначають за

правилами, передбаченими в стандарті бухгалтерського обліку. Дане Положення регламентує наступні умови:

- за попередньою оплатою, перераховують виходячи з курсу Національного банку України, що встановлений на дату перерахування попередньої оплати нерезиденту;
- без попередньої оплати, перераховують виходячи з курсу Національного банку України, що встановлений на дату фактичного отримання послуг[4].

Внутрішні платники податків, зазвичай, фінансують виробництво таких товарів. Приплив туристів накладає додаткові витрати на уряд, які стосуються поліпшення безпеки і підтримки навколишнього середовища. Як нерезиденти, туристи не фінансують додаткові витрати уряду. Тому туристський податок буде служити для часткового відшкодування витрат уряду. Часто туристи платять за відвідування невеликої кількості пам'яток таких як парки і сафари. Але стягнути безпосередньо оплату за користування вуличним освітленням чи суспільною безпекою важко. Тому оподаткування іноземних туристів може бути єдиним шляхом стягування плати за використання суспільних товарів, які вони споживають. Туризм також збільшує державні доходи. За даними Всесвітньої туристичної організації, туристичні країни отримують близько 10-25% загальних податкових надходжень від туристичного сектору. У деяких невеликих країнах, які спеціалізуються на туризмі, таких як Багамські острови, понад 50% державних доходів надходить від туризму. Чистий прибуток від туризму на Мальдівах становить 40% державного доходу. На Маврикії приблизно 12-15% податкових надходжень безумовно і неявно отримуються від туризму. Ставка податку повинна покривати адміністративні витрати на збереження довкілля та підтримання високих стандартів здоров'я та харчування,

але не повинна бути встановлена настільки високо, щоб перешкоджати споживанню товарів і прибуттю туристів до країни. Дискусія про недоліки туристичного збору. По-перше, звичайно, податки на туризм іноді важко виправдати. Сума зібраного податку може бути невеликою, але податок може вплинути на туризм і, таким чином, на економіку в цілому. Звичайно, особливо це стосується податків, які стягуються з туристів, наприклад, візових зборів. Обов'язкові податки за високими ставками можуть перешкодити доступу до держави. Для країн, де туризм є основною складовою економіки, це може негативно вплинути на зайнятість і платіжний баланс і призвести до повного скорочення економічної активності. По-друге, втрата прибутку. Фінансовий вплив розвитку туризму відрізняється від країни до країни з трьох основних причин. По-перше, ефект залежить від політики уряду. Якщо уряд хоче підвищити податки, ставка податку буде високою.

З іншого боку, якщо уряд хоче розвивати туризм, ставка податку може бути низькою. Деякі уряди також субсидують інфраструктуру аеропортів і паркінгів і створюють інвестиційні стимули для бізнесу. По-друге, фінансовий ефект також залежить від важливості туризму для економіки. Очевидно, що чим більший внесок туризму в економіку, тим вище оподаткування туризму. По-третє, також важливі обсяги та тип ін'єкції в інші сектори економіки та економічні джерела, які сприяють розвитку туризму. Як правило, ін'єкції, як правило, збільшують державні доходи, тоді як витрати призводять до зменшення доходів. По-друге, відплата. Податки збільшують надходження, але, як і податки на торгівлю, один уряд мстить уряду, якщо вважає, що інший уряд незаконно підвищив податки для своїх громадян. Наприклад, Кенія та Танзанія запровадили візи для громадян Великобританії в обмін на

візовий збір для їхніх громадян до Сполученого Королівства. Відплата завжди є загрозою, негативно впливає на добробут обох країн.[5].

Висновок. Отже, можна виділити наступні проблеми в оподаткуванні туризму. Місце, де купується тур (екскурсійна послуга), може бути віддаленим від місця, де надається тур послуга. Тому виникає проблема з конкретною податковою сферою. Комплекс надає туристичні послуги, в тому числі послуги в різних галузях економіки (розміщення, транспорт). Є багато питань оподаткування. Більшість розрахунків між туристами та суб'єктами господарювання, які займаються туризмом, здійснюються безпосередньо через посередників, які надають туристичні послуги, формуючи комплексні туристичні продукти та викликаючи труднощі з оподаткуванням. Нинішня система оподаткування та спрощена система оподаткування не вирішить цих проблем. Перше питання вирішується на законодавчому рівні. Вирішити дві останні проблеми допоможе створення туристичного посилання, яке виробляє готову туристичну продукцію та представляє її безпосередньо туристам.

Список використаних джерел

1. Gooroochurn N., Sinclair T. The Welfare Effects of Tourism Taxation. Christel DeHaan Tourism and Travel Research Institute. 2003. February. P.1-37.
2. Мельник П.В., Старостенко Г.Г. Напрями удосконалення оподаткування туристично-рекреаційної діяльності. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/melnyk2.htm.
3. Вітлінський В.В., Скрипник А.В. Аналіз діяльності податкової системи України. Фінанси України. 2005. №12. С.19-31.
4. Іванов Ю.Б. Альтернативні системи оподаткування: монографія. Харків: ХДЕУ-Торнадо, 2003. 517с.
5. Вишне夫斯基 В.П., Веткин А.С. Уход от уплаты налогов: теория и практика: Монография. Донецк: НАН Украины; Ин-т экономики пром-сти, 2003. 282 с.